



Cetatea Cavalerilor

Fondator: Col. r. Dr. Constantin MOSINCAT
 Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Clio
 Editura Tipo MC, Oradea-2020

Cartea Mea e și a Ta! ISSN 2734-6889 - ISSN-L 2734 - 6889

Epopoea Viteazului Mihai (23)

Ing. Angela FAINA

Situație încordată în vecinătatea Valahiei

Prin înscăunarea lui Andrei Báthory, aliat cu turcii și polonezii, Transilvania îi este ostilă lui Mihai

După reîntoarcerea lui Sigismund Báthory ca principe în Transilvania, situația politică s-a acutizat. Pericolul cel mare pentru Mihai, era ca Sigismund să se alieze cu turcii, iar el, Mihai, să rămână singur în fața semilunei turcești. Însă el își permite de acum să trateze de pe picior de egalitate cu Sigismund, pentru că deja avea tratatul semnat cu Rudolf al II-lea. Îi trimite lui Sigismund o solie amenințătoare prin care îi arată adevărata sa față, amenințându-l și punându-i în vedere că dacă Sigismund ar face în secret pace cu turcii, el, Mihai, va lua măsuri împotriva sa: Mihai i-a poruncit astfel solului pe care la trimis la Sigismund: „Spune-i că dacă vrea să facă pace și legătură cu dușmanii și necredincioșii, atunci voi fi eu în locul lor păgân și turc, îndeajuns !”

Alături de papalitate și Casa de Austria, Mihai era singurul cu o atitudine implacabilă, constant fermă de a continua lupta cu turcii, pentru eliberarea creștinătății și a țării sale de pericolul semilunei.

Mihai anunță printr-un sol Casa de Austria, în termenii cei mai limpezi și mai energici, că el nu mai e dispus să-l accepte pe Sigismund Báthory, nici ca vecin, nici ca suzeran.

-- Dar Mihai e norocos; Sigismund Báthory renunță din nou la tron în februarie 1599.

„Nu trecură însă alte câteva luni și Sigismund, dovedind încă odată cât era de schimbăcios și de ușuratec, părăsi pentru a două oară tronul, făcând să fie ales, în locu-i, vărul său, cardinalul Andrei Báthory (Martie 1599)”, afirma Constantin N. Giurescu, în volumul „Istoria Românilor”, (Fundatia Regală pentru literatură și artă, București, 1944). Bine spunea despre el Mihai Viteazul că „nu știe nici ce face, nici ce vrea” -Constantin Giurescu-„Istoria Românilor” 1944

Cardinalul Andrei Báthory, episcop de Warmia, noul principe al Ardealului, nu e agreat de puterile din zonă, fiecare având motivele sale, iar pentru Mihai semnifica un real pericol

Cardinalul era nepotul de frate a lui Ștefan Báthory, regele Uniunii Polono-Lituaniene între 1575-1586 și vărul lui Sigismund Báthory. Tatăl cardinalului, era fratele regelui. S-a născut în Transilvania, la Șimleul Silvaniei, în anul 1563, dar a crescut la Kracovia, în Polonia, la curtea regală a unchiului său, fiind nepotul favorit al acestuia. Din 1578 urmează la colegiul iezuit din Pultusk, la Nord de Varșovia. Avea cetățenia Uniunii polono-lituaniene.

Regele nu a avut moștenitori, așa că i-a rezervat drept succesiune tronul regatului. Începând cu 1584 a devenit cardinal, din 1589 principe -arhiepiscop de Warmia. Văduva regelui, a adus la tron un nepot de-al ei, așa că nu a putut ocupa tronul de rege al polono-lituanienilor. După abdicarea vărului său, Sigismund Báthory de la cârma Transilvaniei, Dieta l-a ales în 1599 principe de Transilvania. Cardinalul recunoaște imediat suzeranitatea Porții Otomane, fapt ce a stârnit îngrijorarea imperialilor.

Noul principe a fost întronat la 29 martie 1599, cu ajutor polonez. Prin el, intra în Ardeal influența polonă și implicat cu ea, regimul favorabil alianței cu otomanii. Împăratul pierdea a doua oară Transilvania.

Cât de repede se schimba situația ! Aceste țări erau tranzacționate cu o viteză uluitoare !

Situația politică în Transilvania, după cea de-a doua abdicare a lui Sigismund Báthory din aprilie 1599, nu era pe placul împăratului și nici al papei, pentru că noul principe a fost înscăunat cu sprijin polonez, vecinul puternic cu care imperialii erau mereu în discordie. Situația nu a fost agreată nici de turci, pentru că nu au putut să-și pună omul lor preferat la domnie. Nefiind nici măcar consultați, s-au simțit jigniți. Fiecare avea motivele sale de nemulțumire.

Ironia istoricului P.P. Panaitescu este acidă: „Un cardinal al Sfântului Scaun la picioarele marelui vizir pagân este un spectacol destul de original”.

Conjunctura politică internă și internațională din anul 1599

Abdicarea pricipalui Transilvaniei, Sigismund Báthory, în favoarea vărului său, cardinalul Andrei Bathory, îl aduce pe Mihai, voievodul Țării Românești, într-o situație politică dezastruoasă.

Polonezii erau aliați ai turcilor, în Moldova domnitorul Ieremia Movilă, vasal al polonezilor și plătitor de tribut Porții Otomane, era dușman lui Mihai și urmărea să-l înscăuneze pe fratele său Simion pe tronul Țării Românești. Singurul său aliat, de până acum a fost Sigismund Báthory, însă acesta era instabil și nu prea

era de încredere; pentru că așa cum am precizat mai sus, după spusa chiar a voievodului Mihai, „nu știe nici ce face, nici ce vrea”. Sigismund lasă principatul pe mâna vărului său, cardinalul Andrei Bathory, și el, vasal polonezilor, care l-au ajutat să se refugieze în Uniunea polono-lituaniană pe când era prigonit. El se grăbește să încheie pace cu turcii, la îndemnul polonezilor.

Astfel, Valahia ajunge înconjurată numai de țări neprietene, iar la cancelaria Imperiului Habsburgic se vorbește despre Domnitor ca despre unul ce va fi în curând mazilit.

Domnul Mihai însuși, povestește cele întâmplăte în graiul epocii sale, spunând că „a venit Csomortany cu această solie ca să ies din țară și din pământul acesta, căci așa este voia măriei sale craiului (Andrei Bathory), căci craiul a făcut pace cu turcii și s-au aliat și a făcut alianța și cu polonii și cu țara Moldovei și cu Inglitera și cu Franța. Iar eu i-am spus: Dacă craiul a făcut pace cu turcii și s-a aliat cu toți aceștia, de ce nu mă poate împăca și pe mine cu turcii și dacă a putut să-și facă sie pace, când va vrea, poate să-mi facă și mie, ca să rămân în țară, căci turcii pentru voia lui, o vor face. La aceasta, mi-a vorbit astfel: Craiul cu nici un chip nu poate să obțină pentru domnia ta pace de la dânșii, căci turcii nu vor și nici nu vor să aibă pe domnia ta în această țară și este și acum la noi un ceauș care a venit pentru aceasta, ca domnia ta să nu mai rămâi în această țară. Iar eu i-am spus lui: Dar slujba ce am făcut-o pentru Ardeal, că mi-am dat țara mea pradă turcilor și tătarilor, de au luat-o, au prădat-o și că atâția ani am stat împotriva turcilor cu oamenii mei și cu puțin ajutor, necruțând sângele nostru pentru Ardeal niciodată, care fiind sub apărarea mea, întru nimic n-a cunoscut nici o pagubă și este întreg? Și pe lângă acestea jurămintele ce le-am jurat între noi, ca să nu ne părăsim unul pe altul până la moarte, ci să ne ținem împreună, când va fi bine unuia să fie bine și celuilalt, iar de va fi rău de asemenea. Și acum fac ei pace și mie-mi spun că nu pot?

La aceasta însă mi-a spus: Altfel nu este, nici nu poate fi, numai decât domnia ta să pleci din țară. Iar eu i-am spus: Și încotro să mă duc, dacă plec din țară? El a spus: Craiul vă va da o cetate la o parte și vei locui acolo, iar dacă de bună voie nu vrei să pleci, cum îți spune craiul, atunci trebuie să știi că este poruncă împărătească către crai ca el să vie asupra domniei tale, iar Ghiuzeldi pașa cu turcii de dincolo, ca să prindă viu pe domnia ta cu toate și să fii dat turcilor. Auzind acestea, m-am turburat și mi s-a umplut inima cu tot felul de gânduri și după aceia n-am mai avut ce să mai spui.” (P.P.Panaiteescu – Mihai Viteazul – editura Corint, pag. 48). Din aceste cuvinte reiese clar situația dramatică în care se afla domnitorul, altă cale de scăpare nefiind decât atacul și cucerirea Ardealului.

Deși împăratul Rudolf al II-lea se arată favorabil unei astfel de acțiuni, chiar îl trimite pe generalul Basta cu trupe la granița transilvăneană, amână *sine die* începerea atacului simultan, cum fusese plănuț. În condițiile amenințărilor de care era presat și de apropierea iernii, Mihai se hotărăște să ia pe cont propriu întreaga acțiune, fără îndoială gândind și că întregul beneficiu, în caz de victorie, va fi al lui.

În vara anului 1599, la Carpați și la Dunăre s-a conturat un nou raport de forțe.

Pentru Mihai, venirea lui Andrei Báthory ca principe al Transilvaniei constituia un mare pericol și amenințare. Pericolul extern

Polonia și-a consolidat pozițiile odată cu preluarea tronului ardelean de către Andrei Báthory. Această mare putere creștină dorea instituirea păcii cu otomanii și această perspectivă reprezenta o grea lovitură pentru Mihai Viteazul și, implicit, pentru susținătorii conflictului cu sultanul, până la dobândirea deplină a neatârării Țărilor Române. Sosirea cardinalului Andrei Báthory ca principe al Transilvaniei, sprijinit de polonezi, cu acordul tacit al Porții Otomane, ca și dorința sa de a se alia cu turcii, creează mari probleme de securitate pentru Valahia și în primul rând, Domanului țării, lui Vodă Mihai. El știa că Andrei Báthory, susținut de polonezi și moldoveni duceau cu toții tratative cu turcii, de supunere a Ardealului sultanului. Teama lui Mihai era pierderea Ardealului ca partener în susținerea luptei antiotomane.

Dar nu numai că Mihai pierdea sprijinul Ardealului în lupta antiotomană, dar era amenințat direct de către acesta. Andrei Báthory făcuse planul să atace Valahia în același timp cu o armată moldo-polono-tătară, iar un sol al său, îl îndemna pe Mahmud - Pașa să-l atace pe Mihai din sud și să-l înlocuiască cu Simion Movilă. Rudolf era departe, nu-l putea ajuta, iar Mihai era încojurat de inamici.

Toți vecinii țării, sultanul turc și polonezii, Ieremia Movilă și Andrei Báthory, complotau împotriva lui Mihai și în final, i se cere plecarea din scaunul domnesc, cerere sprijinită atât de polonezi cât și de turci

Lui Mihai i se transmite de către marile puteri vecine să părăsească tronul. Cu acordul tacit al Porții și al Poloniei, Ieremia Movilă și Andrei Báthory, îi cer lui Mihai Viteazul să părăsească tronul și țara, fiind amenințată astfel, însăși independența Țării Românești. Andrei Báthory îi cere lui Mihai să plece de la domnia Țării Românești „pentru că așa este voia sa, a Măriei sale, Craiul Ardealului, Andrei Báthory”.

În Letopisețul Cantacuzinesc, se precizează următoarele: „Ieremia-vodă, domnul Moldovei trimise cărți la Batâr Andreiaș (Andrei Báthory) cum să fie amândoi una și să scoată pre Mihai vodă din mijlocul lor. Și de nu va ieși de voie, ei să rădăce oști asupra lui, să-l prinză, să-l dea turcilor. Și Batâr Andreiaș fu bucuros acelui sfat rău” (Letopisețul Cantacuzinesc).



Portretul cardinalului Andrei Báthory, principe al Transilvaniei (29martie-28octombrie 1599)

Solii trimiși de Andrei Báthory, îi transmiteau lui Mihai, următorul mesaj din partea principelui Transilvaniei: „...Atfel nu este și nici nu poate fi, decât să plecați din țară, iar dacă de bună voie nu vreți să plecați, atunci trebuie să știți că este poruncă împăratească către Craiul, ca el să vie asupra domniei tale, să vă prindă viu... să vă dea turcilor.” Replica lui Mihai, a fost următoarea: „*până ce nu-mi vor arunca pământ peste ochi, nu voi înceta să lupt cu turcii (...)*”.

Văzând că Mihai nu acceptă, i s-a propus ademenitor, să plece de la domnia Valahiei și să locuiască în Transilvania. Mihai replică plin de furie: „*Mă chemați să mă așez în Transilvania; atunci voi merge cu oaste cu tot !*”

„Atât timp cât dincolo de Carpați, în Ardeal (locul de refugiu oferit în cazul invaziei otomane) domnea un principe ostil, domnia lui Mihai rămânea amenințată, cu atât mai mult cu cât voievodul era confruntat cu opoziția unor grupări boierești sprijinite de Polonia”-amintește istoricul Florin Constantiniu în volumul „O istorie sinceră a poporului român” (Editura „Univers enciclopedic”, București, 2002).

Văzându-se într-o așa dificilă situație, expus unor grave pericole, tactica lui Mihai a fost să câștige timp și să-și dezinformeze dușmanii, pentru a-i deruta și pentru ca planurile sale să reușească

Mihai se vedea înconjurat din toate părțile de dușmani. Rămăsese sigur și nu avea de nicăieri sprijin concret. Trebuia să se salveze. Tocmai de aceea, el depune o vie activitate diplomatică pentru a evita orice acțiune militară contra sa.

Deci, pe țările creștine vecine, Mihai nu se mai putea baza. În Transilvania și în Moldova, prin Andrei Báthory și respectiv Ieremia Movilă, Mihai avea doi domni vecini dușmani. Aceștia și-au consolidat poziția de adepți ai unei politici favorabile alianței cu turcii și polonezii.

Turcii erau atunci, în acea perioadă, cei mai periculoși dușmani pentru Mihai, de aceea caută să-i convingă despre consecințele înscăunării lui Andrei Báthory. El le atrage atenția că o alianță moldo-polonă nu le este favorabilă, prin menținerea lui Ieremia Movilă în Moldova, care plătea tribut polonezilor și nu turcilor. Deci din punct de vedere economic, era o mare pierdere pentru turci. Mihai profită de faptul că le-a pus în vedere ca Andrei Báthory prin alianța transilvano-polonă ar fi foarte periculos pentru ei, căci dacă Mihai ar fi fost înlăturat, turcii ar pierde toate țările române. Cum Andrei Báthory era cetățean polon și cum Simion Movilă s-ar fi aflat sub influența polonă, s-ar fi putut realiza o unire a celor trei țări române sub egida coroanei polone dacă Mihai ar fi fost eliminat din cauza politică. La rândul ei, diplomația otomană descifrase perfect politica urmărită de polonezi. Turcii și-au dat seama că în viitor, dacă evoluția evenimentelor le va permite polonezilor, forța lor ar putea crește în detrimentul turcilor, până a se ajunge chiar la o confruntare directă. Poarta Otomană a mai aflat de acțiunile polonezilor de a-i atrage pe tătari, cu condiția ca aceștia să se ralieze la politica polonă, deci să se supună la ordinul polonezilor. Acest fapt ar fi putut face ca tătarii, vechii lor aliați, să devină ostili turcilor, fapt inacceptabil pentru otomani.

Polonia își construia arhitectura politică în dependență mai mult sau mai puțin, de politica Porții Otomane, ducând la vedere o politică echivocă, labilă, uneori chiar de neutralitate binevoitoare, așa că Mihai nu putea avea un sprijin concret din partea polonezilor și nici din partea Moldovei, care era mână în mână cu interesele Poloniei

Pe de altă parte, turcii își doreau suzeranitatea Valahiei și Moldovei, ceea ce era în contradicție cu interesele Poloniei și a Casei de Austria. Polonezii aveau înțelegeri cu turcii și tătarii, pe care îi foloseau pentru diverse incursiuni, războaie, pradă, amenințări și alte manevre ostile românilor. Atât polonezii cât și turcii, doreau în Țara Românească un domn vasal, obedient, care să le facă jocul și să nu le creeze probleme nici politice, nici de altă natură.

Zbuciumul lui Mihai

Frământările lui Mihai-Vodă erau legate de faptul că se găsea singur în fața pericolului otoman. Își dădea seama că în jurul Țării Românești nu ar fi avut nici un alt aliat împotriva semilunii. Niciuna din puteri nu avea interesul ca în Țara Românească să domnească o personalitate puternică, energică și cu o fire independentă, un domn vecin care să-i deranjeze, să devină un posibil pretendent la tronul Moldovei și să le perturbe politica în zonă. Polonezii, principele transilvan și Casa de Austria, doreau să-și extindă influența până la Dunăre, deci să-l elimine pe Mihai din ecuația situației existente. Totuși trebuia să ducă o politică abilă, care să nu-l îndepărteze de bunăvoința celor puternici.

Imperialii și Casa de Austria voiau ca Mihai „să lupte cu cine vrem noi ! ”

Mihai se consultă cu împăratul dacă ar fi nimerită o intervenție din partea sa în Transilvania, pentru a-l alunga pe Andrei Báthory. Nu i se răspunde în mod concret, ci i se spune „să-l aștepte pe Basta”. Cu Basta s-a făcut înțelegerea cu imperialii ca în ziua stabilită, Mihai să fie în Țara Bârsei, iar Basta să ajungă la Cluj.

Mihai dezvăluie într-o scrisoare de-a sa, următoarele: „*Cu Basta se face înțelegerea așa: ca la cutare zi eu să fiu cu oastea în țara Bârsa, loc în Ardeal și tot în ziua aceea, el să fie la Cluj*”.

În aprilie 1599, împăratul Rudolf al II-lea îi cere lui Mihai să se lupte cu cine vor imperialii: „**cu cine voim noi**” -se spunea în scrisoare.

Deci se subînțelegea, că Mihai trebuia să asculte de directivele lor și să aștepte. Dar așteptarea îl putea costa capul și pierderea țării sale. Lui Mihai nu-i suna bine la ureche, acest răspuns; el deja având un trecut glorios în luptele cu turcii, fiind vestit în Europa creștină, la toți regii și ducii, la toți mai marii Europei. Mihai era un comandant, un general de armată, un luptător, el se simțea încătușat de către împărat în planurile sale. Mihai era amenințat și trebuia să reacționeze; era în jos scaunul său de domnie și soarta neamului său. Aceștia însă nu luau decizii grabnice, nu simțeau pericolul iminent și grav pe care-l simțea Mihai. Situația era gravă, deciziile trebuiau luate, pentru că pericolul era iminent. Ei, din scaunele lor sigure, nu se alarmau, nu trăiau spaima și pericolul pe care-l simțea și-l trăia Mihai.

Casa de Austria nu-l agreea pe Andrei Báthory pentru că prin el, polonezii impuneau regulile jocului și politica în Transilvania. Împăratul de Habsburg e îngrijorat de această nouă situație din Ardeal și Moldova. El îi scrie comisarului imperial Pezzen, următoarele : „Trebuie îmbărbătat Voievodul Valahiei ca nu numai să nu primească lucrurile ce se petrec în Transilvania, dar să ia bine seama asupra mestecăturilor vrăjmășești, atât cu polonii cât și cu moldovenii și alții.”

Dar, Casa de Austria care teoretic îl sprijinea financiar și militar pe Mihai, avea pretenția ca Mihai să asculte de ordinele venite de sus, după bunul plac al împăratului, așa cum s-a văzut din scrisoarea acestuia, care îi impunea lui Mihai să lupte cu cine vor imperialii. Împăratul își avea planurile lui secrete și își urmărea propriile interese de extindere a influenței

austriece atât în Transilvania, cât și în Muntenia, până la Dunăre. Credea că îl poate folosi pe Vodă Mihai la realizarea planurilor sale de extindere teritorială a imperiului și că Mihai va fi o unealtă ușor de mânuit, ca prin el, să-și realizeze propriile interese. Planurile lui Mihai, personalitate puternică, nu se potriveau întru totul planurilor împăratului, de aceea va hotărî singur ce are de făcut. Casa de Austria, a reușit să afle despre deciziile noului principe, cardinalul Andrei Báthory, fața de Poarta Otomană și faptul că acesta a semnat un tratat de supunere față de turci, fapt inacceptabil pentru imperiali. Mihai îl anunță pe Rudolf că a fost amenințat cu forța să iasă din scaunul domniei. Acest fapt este îngrijorător pentru Casa de Austria. Cine ar mai fi rămas ca un zid protector al creștinătății la Dunăre ? -realizau totuși imperialii și papa. DE aceea, în acest scop, Andrei Báthory era supravegheat îndeaproape. Era observată și monitorizată cu mare atenție buna sa relație cu polonezii și turcii, rivalii imperialilor.

Papa ezita să ia decizii pentru eliminarea lui Andrei Báthory, având în vedere ca era un cardinal catolic. El era un subaltern al suveranului pontif și era chiar principele Transilvaniei. Deci cei care trebuiau să-l sprijine pe Mihai, ezitau.

Fiind adus la tronul Transilvaniei de polonezi, se bănuia de către diplomația europeană, că în viitor, Ardealul va face politica lor și va deveni o provincie sub tutelă poloneză cum era și Moldova, prin Ieremia Movilă. Papa desigur nu dorea nici el o intervenție în forță a unui cardinal catolic, principe într-o țară creștină. Nu dorea nici tensionarea în plus a relațiilor cu polonezii.

-Turcii erau nemulțumiți că Andrei Báthory nu a fost numit principe de către Poarta Otomană, așa cum era obiceiul până atunci, Transilvania fiind vasală turcilor după bătălia de la Mohács din 1526.

Fiecare avea motive ca să se împotrivescă acestei schimbări și nu erau de acord ca el să rămână la conducerea Transilvaniei. Deci toate cele trei puteri nu vedeau cu ochi buni, din motive diferite, această schimbare.

Sigismund al III-lea Vasa, regele polon, a făcut un legământ cu hanul tătar Ghazi Ghirai prin care se obliga să-i achite anual suma de 30.000 de galbeni pentru a ataca acolo unde polonezii le vor cere: în Ardeal sau în Valahia. De origine suedez, a fost rege al Poloniei și mare duce al Lituaniei și Poloniei reunite între 1587-1632. A mai fost monarh al Suediei și mare duce al Finlandei (1592-1599).

Puterile vecine erau măcinate de jocuri de culise ipocrite, labile și aproape imposibil de urmărit și de stăpânit cu certitudine, situație care complica deciziile și acțiunile lui Mihai. El însă se informa constant, prin solii și spionii săi, referitor la toate manevrele politice ale vecinilor. Ambițiile lor hrăpărețe îi creau lui Mihai un zbucium perpetuu, menținându-l într-o stare de tensiune acută.

Mihai rămâne pe gânduri și este în sinea lui, copleșit de frământări care îl macină. Oricum, nu putea să anuleze tratatul cu Rudolf al II-lea, pentru că avea nevoie de ajutorul său militar și financiar. Deocamdată, Rudolf al II-lea nu voia o intervenție directă și în forță în Ardeal, fiind sub influența papei, cu care trebuia să se înțeleagă referitor la acest aspect.

Dar având în vedere tergiversarea deciziilor imperialilor, Mihai se vede nevoit să abordeze și alte tactici. Singura lui șansă până venea decizia imperialilor, era să câștige timp. Dar cum ? Nu era ușor, în acele momente când puterile vecine stăteau cu ochii ațintiți ca asupra unei prăzi pe Valahia, urmărindu-i lui Mihai, toate mișcările.



Regele Sigismund al III-lea Vasa.
Imagine luată de pe
en.wikipedia.org